MUDOFAA VAZIRLIGI QO‘SHINLARIDA ISHLATILGAN NEFT MAHSULOTLARINI YIG‘ISH, SAQLASH VA TOPSHIRISH TARTIBINI TAKOMILLASHTIRISH MASALALARI

Raximov Sidabbos Mirsharapovich O‘zbekiston Respublikasi Harbiy xavfsizlik va mudofaa universiteti, Qurolli Kuchlar bosh shtabi fakulteti, Moddiy ta’minot kafedrasi boshlig‘i, polkovnik

Annotatsiya. Mazkur tezisda Mudofaa vazirligi qo‘shinlarida ishlatilgan neft mahsulotlarini (INM) yig‘ish, saqlash, topshirish va ulardan oqilona foydalanish masalalari tahlil qilingan. Shuningdek, INM sifatini nazorat qilish va hisobga olish tizimini takomillashtirish bo‘yicha ilmiy asoslangan takliflar ishlab chiqilgan.

Kalit so‘zlar: ishlatilgan neft mahsulotlari, logistika, yoqilg‘i-moylash materiallari, qayta ishlash, ekologik xavfsizlik, harbiy ta’minot

Kirish. Harbiy logistika tizimida yoqilg‘i-moylash materiallari bilan ta’minlash muhim o‘rin egallaydi. Texnik vositalardan foydalanish jarayonida hosil bo‘ladigan ishlatilgan neft mahsulotlarini boshqarish esa nafaqat iqtisodiy, balki ekologik xavfsizlik nuqtai nazaridan ham dolzarb hisoblanadi.

Zamonaviy sharoitda INMni samarali boshqarish tizimini joriy etish resurslardan oqilona foydalanish, chiqindilarni kamaytirish va harbiy infratuzilmaning barqarorligini ta’minlashga xizmat qiladi.

Asosiy qism. Ishlatilgan neft mahsulotlarini yig‘ish va saqlash tizimi. INMni yig‘ish jarayoni harbiy qismlarda qat’iy reglament asosida amalga oshirilishi lozim. Bunda asosiy e’tibor mahsulotlarni turiga qarab ajratish, ularni aralashtirmaslik va maxsus idishlarda yig‘ishga qaratiladi.

Saqlash jarayonida esa quyidagi talablar muhim hisoblanadi:

- germetik yopiq idishlardan foydalanish;
- yong‘in xavfsizligi me’yorlariga rioya qilish;
- ekologik xavfsizlikni ta’minlash;
- markirovka va identifikatsiya tizimini joriy etish.

Mazkur choralar INMni keyingi qayta ishlash uchun yaroqli holatda saqlash imkonini beradi.

INMni topshirish va ulardan oqilona foydalanish. Ishlatilgan neft mahsulotlarini topshirish maxsus tashkilotlar orqali amalga oshiriladi va bu jarayon hujjatlashtirilishi shart.

INMdan oqilona foydalanishning asosiy yo‘nalishlari quyidagilar:

- regeneratsiya qilish orqali qayta ishlatish;
- texnik ehtiyojlar uchun qo‘llash;
- energetik resurs sifatida foydalanish;
- sanoat korxonalariga topshirish orqali qayta ishlash.

Bu esa moddiy resurslarni tejash va xarajatlarni kamaytirishga xizmat qiladi.

Sifat nazorati va hisobga olish tizimi. INM sifatini nazorat qilish laboratoriya tahlillari orqali amalga oshiriladi. Asosiy ko‘rsatkichlar sifatida yopishqoqlik, ifloslanish darajasi va kimyoviy tarkib baholanadi.

Hisobga olish tizimi esa quyidagilarni o‘z ichiga oladi:

kirim-chiqim hujjatlari;

— maxsus jurnallar yoki elektron bazalar;

— inventarizatsiya jarayonlari.

Samarali hisob tizimi yo‘qotishlarning oldini olish va resurslardan oqilona foydalanishni ta’minlaydi.

Xulosa. Tadqiqot natijalari shuni ko‘rsatadiki, ishlatilgan neft mahsulotlarini boshqarish tizimini takomillashtirish quyidagi natijalarga olib keladi:

— ekologik xavfsizlik darajasi oshadi;

— moddiy resurslar tejab qolinadi;

— logistika tizimi samaradorligi ortadi.

Shu munosabat bilan INMni yig‘ish, saqlash va topshirish jarayonlariga zamonaviy texnologiyalarni joriy etish hamda nazorat mexanizmlarini kuchaytirish maqsadga muvofiqdir.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. O‘zbekiston Respublikasi Mudofaa vazirligi me’yoriy hujjatlari.
2. GOST 21046-86 – Ishlatilgan neft mahsulotlarini yig‘ish va utilizatsiya qilish talablari.
3. “Neft mahsulotlarini saqlash va tashish texnologiyasi”. Toshkent, 2019.
4. O‘zbekiston Respublikasi “Atrof-muhitni muhofaza qilish to‘g‘risida”gi Qonuni.
5. Karimov A.A. “Yonilg‘i va moylash materiallari asoslari”. Toshkent, 2020.